

نگاهی به تاریخ و جغرافیای کردستان عراق

کردستان عراق یا اقلیم کردستان یک منطقه خودمختار در بخش شمالی کشور عراق است که از شرق با ایران، از شمال با ترکیه و از غرب با سوریه هم‌مرز است و مرکز آن اربیل نام دارد. اقلیم کردستان سال 1970 در پی پیمانی میان حکومت وقت عراق و رهبران کرد عراق تشکیل شد. واحد پول رایج در منطقه کردستان عراق، دینار عراق است و زبان‌های کردی و عربی به عنوان زبان‌های رسمی در این منطقه به شمار می‌روند.

به گزارش آران نیوز: براساس آخرین برآوردها، حکومت محلی جمعیت این منطقه را حدود پنج‌میلیون و 200 هزار نفر تخمین می‌زند. در منطقه کردستان عراق علاوه بر کردها، اقلیت‌های آشوری، ترکمن، عرب، کلدانی، ارمنی و... نیز زندگی می‌کنند. کردها اکثریت بافت اقلیم کردستان را تشکیل می‌دهند و ترکمنان دومین گروه جمعیتی و پس از آن گروه‌های قومی چون ایزدی‌ها، مسیحیان شامل (آشوریان، کلدانی و سورانی) از باشندگان کردستان عراق هستند.

کردستان عراق میان شش استان واقع شده‌است که از این میان حکومت اقلیم کردستان بر چهار استان اربیل، سلیمانیه، دهوک و بتازگی استان حلبچه از استان سلیمانیه جدا و مستقل شد است و نیز قسمت‌هایی از استان‌های نینوا و دیاله چیرگی دارد. همچنین حکومت کردستان درخواست پیوستن استان کرکوک و بخش‌های بزرگ‌تری از استان‌های نینوا، دیاله و صلاح‌الدین را کرده است.

در زمان حکومت حزب بعث، دولت بعثی تصمیم گرفت منطقه‌ای حائل در مرزهای شمالی خود با ایران ایجاد کند و برای این منظور از سال 1963 تا پایان جنگ ایران و عراق در سال 1988 حدود 4000 روستای کردنشین را در این منطقه ویران کرد و ساکنان این مناطق و به طور کل حدود 25 درصد از جمعیت کردنشین عراق به اجبار به نقاط دیگر عراق تبعید شدند. زندگی زیر سلطه عثمانی

منطقه امروزی کردنشین عراق تا سال 1514 میلادی یکی از ایالات ایران بود، اما در جنگ چالدران که میان نیروهای شاه اسماعیل اول صفوی و سلطان سلیم اول عثمانی درگرفت، ایران شکست خورد و بخشی از این مناطق از ایران جدا شد. امپراتوری عثمانی سال‌ها چون ابرنیرویی بر گوشه‌ای از جهان دربرگیرنده سرزمین‌های عربی، آسیای صغیر و بالکان فرمان راندند تا این که با پایان جنگ جهانی اول و نابودی امپراتوری عثمانی، متصرفات آن مستقل شدند. کردستان عثمانی، در نقشه جغرافیای امروزی در سه کشور ترکیه، عراق و سوریه قرار می‌گیرد؛ سه کشوری که پس از جنگ جهانی اول و فروپاشی عثمانی با توافق انگلستان، سال 1923 تأسیس شدند.

رقابت برای خودمختاری

کردستان عراق کم‌وبیش بین دو جریان سورانی و بادینانی تقسیم شده‌است که دو نوع گویش کردی متفاوت دارند. گویش سورانی تحت نفوذ طالبانی است که قلاده، کوه سنجاب، اربیل و سلیمانیه تا خانقین را زیر پوشش دارد. گویش بادینانی که مرکزش زاخوست منطقه بارزان است و تا ترکیه پیش می‌رود. هردو نیرو سعی می‌کنند در مناطق یکدیگر نفوذ کنند و در تاریخ معاصر اغلب میانشان درگیری نظامی پیش آمده‌است. از دید تحلیل‌گران، درگیری دو جریان عمده شمال عراق بیش از آن که ناشی از ستیزه‌های ایدئولوژیک و سیاسی باشد ناشی از تفاوت‌های قومی و عشیره‌ای دو جریان بارزانی و طالبانی است که از این رهگذر البته تفاوت‌های زبانی ساکنان مناطق تحت نفوذشان نیز مورد تأکید قرار می‌گیرد.

پس از جنگ کویت و عراق و وضع ممنوعیت پرواز عراق در سال 1991 کردهای عراق عملاً توانستند حکومت خود را تأسیس کنند و با حل اختلافات گروهی و قیام علیه رژیم حزب بعث عراق، حکومت منطقه را به عهده گرفتند. پس از سرنگونی رژیم حزب بعث عراق، کردها حکومت سرزمین کردستان در عراق را تشکیل دادند. از سال 2005 به بعد نیز ریاست جمهوری، وزارت امور خارجه عراق، فرماندهی کل ارتش عراق به کردها سپرده می‌شود.

از احزاب سیاسی کردستان که عضو پارلمان کردستان هستند می‌توان از حزب دموکرات کردستان، اتحادیه میهنی کردستان، حزب سوسیالیست کردستان و حزب کمونیست کردستان نام برد.